

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет психолого-педагогічної освіти та мистецтв
Кафедра педагогіки**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 23 серпня 2019 року
(протокол № 1)

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ**

**для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)**

РОЗРОБНИКИ: канд. пед. наук, доц. ЩЕРБАКОВА Н. М.

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “20” червень 2019 року, протокол № 8

ЗМІСТ

1. Вступ. Мета і завдання практики	4
2. Організація проведення практики	6
3. Зміст практики	9
4. Вимоги до звіту про практику	20
5. Оцінювання студентів за підсумками практики	20
6. Література	24
7. Додатки	25

1. ВСТУП. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Важливою складовою частиною професійної підготовки майбутніх фахівців є навчальна практика обсяг і зміст якої визначаються освітньо-професійною програмою галузевого стандарту підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

№	Назва практики	Освітньо-кваліфікаційний рівень	Семестр	Тривалість у тижнях	Курси	Кількість кредитів
1	Навчальна практика	магістр	3	2 тижні	2	3 / 90 год.

Мета – формування в здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня системи необхідних психолого-педагогічних умінь і навичок, фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутньої професійної діяльності; оволодіння студентами сучасними методами та формами організації освітнього процесу, формування в майбутніх учителів музичного мистецтва професійних компетентностей, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо застосовувати їх у практичній діяльності.

Завдання практики:

- ознайомлення з організацією освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти;
- поглиблення і закріплення теоретичних знань студентів, здобутих під час вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу;
- формування та закріплення основних професійно-педагогічних умінь відповідно до вимог галузевих стандартів вищої педагогічної освіти і освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра;
- розвиток у майбутніх учителів мистецьких дисциплін педагогічної свідомості й професійно важливих якостей особистості;
- розвиток уміння коректно, педагогічно грамотно спілкуватись із педагогами, здобувачами загальної середньої освіти, їх батьками;
- підготовка практикантів до здійснення виховної роботи зі школярами;
- формування вміння планувати та проводити науково-дослідну роботу;
- прищеплення потреби систематичного поновлення знань, як необхідної умови професійного зростання;
- формування в майбутніх педагогів психолого-педагогічної готовності до роботи в закладах загальної середньої освіти.

Даний вид практики виконує низку функцій: ознайомлювальну, адаптаційну, навчально-виховну, розвивальну та діагностичну.

Основними умовами ефективності навчальної практики є її теоретична обґрунтованість, освітній і виховний характер, комплексний підхід до змісту та організації практики, систематичність та наступність у проведенні.

Очікуваними результатами є компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості, що відповідають сьомому рівню Національної рамки кваліфікацій), які здобувач освіти набуває під час проходження навчальної практики і здатний продемонструвати їх після її завершення.

Компетентності	Зміст компетентностей
Інтегральна	здатність розв'язувати прикладні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування наукових теорій та методів про освіту і характеризується розв'язанням складних завдань і проблем у процесі навчання або в професійній діяльності та передбачає здійснення інновацій у галузі мистецької освіти.
Загальні	<p>ЗК 1. Здатність до усного та письмового спілкування українською та іноземною мовами в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійній діяльності.</p> <p>ЗК 2. Здатність використовувати набуті знання, вміння та навички для вирішення професійних завдань, виходячи з конкретних практичних ситуацій. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК 3. Здатність до відбору й доцільного використання педагогічного інструментарію, методів, форм, засобів навчання й виховання, планування освітнього процесу та прогнозування його наслідків і результатів.</p> <p>ЗК 4. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у галузі професійної діяльності із поглибленим рівнем знань та вмінь інноваційного характеру, достатнім рівнем інтелектуального потенціалу для вирішення проблемних професійних завдань у галузі середньої освіти (музичне мистецтво, англійська мова).</p> <p>ЗК 5. Здатність самостійно приймати рішення та нести відповідальність за їх реалізацію. Здатність впроваджувати нові ідеї.</p> <p>ЗК 6. Здатність до аналізу та синтезу з використанням логічних аргументів та перевірених фактів.</p> <p>ЗК 7. Здатність ефективно спілкуватися, надавати складну комплексну інформацію у стислій формі усно та/або письмово із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та відповідною діловою мовою, у тому числі іноземною.</p> <p>ЗК 8. Здатність до проведення досліджень з вивчення провідних методик навчання; здійснення аналізу результатів дослідження та розробка рекомендацій щодо їх упровадження.</p>
Фахові	<p>ФК 1. Здатність застосовувати сучасні методи й навчальні технології в закладах освіти.</p> <p>ФК 2. Здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями / вихованцями навчальної інформації та виявлення музичної активності з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітнього</p>

	<p>процесу у закладах загальної середньої та позашкільної освіти, музичних студіях та початкових закладах мистецької освіти.</p> <p>ФК 3. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання з педагогіки, психології, методики мистецької освіти, спрямованих на розвиток індивідуальних творчих здібностей учнів / вихованців, з урахуванням їхніх вікових фізіологічних і психологічних особливостей;</p> <p>ФК 4. Здатність формувати в учнів / вихованців предметні компетентності.</p> <p>ФК 5. Здатність орієнтуватися у психолого-педагогічних засадах художньо-естетичного розвитку дітей та молоді засобами музичного мистецтва та англійської мови.</p> <p>ФК 6. Здатність враховувати психофізіологічні та анатомічні особливості у характеристиках дитини в процесі занять музичним мистецтвом.</p>
Результати навчання	
ПРН 2	Знає сучасні теоретичні основи педагогіки, психології, психолого-педагогічні аспекти навчання, виховання, розвитку учнів закладів загальної середньої освіти
ПРН 3	Знає специфіку використання методів, способів, форм у психолого-педагогічній діяльності вчителя
ПРН 4	Дотримується системи духовних, професійно-педагогічних, етико-естетичних, мистецьких цінностей у навчально-виховній та організаційній діяльності вчителя мистецтва, музичного мистецтва, англійської мови
ПРН 5	Інтегрує і розрізняє знання про зміст методичного інструментарію музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва, мистецтва та англійської мови, пояснює суть засобів і методів активізації мистецько-творчого розвитку учнів, виховання художньо обдарованої особистості
ПРН 6	Здатний реалізувати державний стандарт і навчальні програми з навчальних предметів закладів загальної середньої освіти
ПРН 8	Має навички знаходження, обробки, аналізу та синтезу інформації з різних джерел (передусім – за допомогою цифрових технологій)
ПРН 9	Здатний застосовувати сучасні педагогічні технології, в тому числі й інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, закладах початкової мистецької освіти та позашкільних закладах освіти
ПРН 10	Вміє організувати освітній процес, визначати ступінь і глибину засвоєння учнями програмного матеріалу, формувати у школярів навички самостійного навчання
ПРН 17	Здатний створювати рівноправне освітнє середовище. Уміє працювати в колективі
ПРН 18	Налагоджує духовну спільність, співпереживання і співпрацю учнів і вихованців, ефективно працює в мистецько-творчому, учнівському та педагогічному колективах закладу освіти, інших мистецьких об'єднаннях
ПРН 19	Розуміє значущість національної культури і мистецтва для виховання і розвитку особистості учня, цінує полікультурність світу і здатний керуватися у своїй діяльності сучасними принципами полікультурної толерантності, діалогу і співробітництва

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Відповідальність за організацію й проведення практики і контроль покладається на керівництво факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв, відділ практики БДПУ.

Навчально-методичне та загальне керівництво і виконання програми практики забезпечують кафедри педагогіки та психології.

Перед початком практики зі студентами проводиться настановча конференція, на якій здобувачі вищої освіти ознайомлюються з базою (місце проходження) практики та керівниками практики, стосовно наказу, завданнями та змістом практики, вимогами до звітної документації.

Базами даного виду практики є заклади загальної освіти різних типів, які мають необхідну і достатню навчально-методичну і матеріальну базу та кваліфіковані педагогічні кадри.

Діяльність студента-практиканта планується стосовно графіка роботи закладу освіти, в якому він буде проходити практику. Тривалість робочого часу здобувачів освіти під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України і складає не більше 40 годин на тиждень (ст. 50 в редакції Закону № 871-12 від 20.03.91, із змінами, внесеними Законом №3610-12 від 17.11.93).

Керівники практики від університету:

- контролюють підготовленість баз практики перед її початком;
- забезпечують проведення всіх організаційних заходів на початку практики (інструктаж з техніки безпеки, порядок проведення, надання студентам необхідних документів – направлення, програми, завдання, методичні рекомендації тощо);
- доводять до відома студентів інформацію щодо системи звітності з практики;
- контролюють виконання студентами програми практики;
- приймають звітну документацію з практики та оцінюють її;
- подають письмовий звіт про проведення навчальної практики із закріпленою групою студентів; у звіті керівника практики від кафедр (педагогіки і психології) систематизуються та узагальнюються результати практичної діяльності студентів; розробляються пропозиції щодо поліпшення практичної підготовки студентів до педагогічної діяльності.

Розподіл студентів на практику здійснює відділ практики БДПУ із урахуванням напряму навчання та самостійного вибору студентом бази практики.

Студенти зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівників практики від університету консультації щодо оформлення всіх необхідних документів, зокрема направлення на базу практики;
- своєчасно прибути на базу практики;

- своєчасно скласти індивідуальний план роботи;
- у повному обсязі виконувати всі завдання за програмою практики і вказівки її керівників;
- вивчити та дотримуватися правил з охорони праці, техніки безпеки, санітарної гігієни;
- виконувати правила внутрішнього трудового режиму закладу освіти, розпорядження директора ЗЗСО, заступників директора з навчальної та виховної роботи, інших осіб, які мають право інспектувати навчальний заклад;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно скласти звіт та залік з практики.

Керівники-консультанти практики від бази практики:

- організовують практику студентів за її програмою;
- забезпечують майбутніх фахівців необхідними матеріалами;
- надають відповідні консультації;
- допомагають вирішувати організаційні питання практики за її програмою (відвідування та аналіз уроків, проведення занять, складання індивідуальних характеристик учнів, підготовка та оформлення звітної документації тощо).

Під час практики застосовуються різні форми та методи контролю за діяльністю студентів:

- систематичний контроль за відвідуванням та виконанням змісту практики з боку адміністрації бази практики;
- відвідування баз практики керівником та методистом ЗВО;
- перевірка та надання вказівок щодо ведення щоденника практики;
- спостереження за роботою студента-практиканта, аналіз виконаних ним завдань.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

ЗМ №1. Умови проходження практики. Планування роботи в ЗЗСО

Завдання 1. Відвідати настановчу конференцію, під час якої ознайомитись з базою та терміном проходження практики, її завданнями та змістом, вимогами до звітної документації.

З'ясувати права та обов'язки студента-практиканта під час проходження навчальної психолого-педагогічної практики.

Ознайомитися з правилами охорони праці, техніки безпеки.

Завдання 2. Дібрати методики щодо складання психолого-педагогічної характеристики на учнівський колектив, вивчення психологічних особливостей учнів.

Планування роботи в ЗЗСО

Завдання 3. Познайомитися з адміністрацією і колективом школи (шляхом бесіди з директором школи, його заступниками, педагогами); з розпорядком роботи школи; з принципами складання шкільного розкладу; з матеріально-технічною базою кабінетів, школи; з роботою дитячих суспільних організацій; з конкретними виховними завданнями школи; з планами роботи методичних об'єднань вчителів-предметників за фахом.

Орієнтовний план для ознайомлення із ЗЗСО.

1. Тип навчального закладу: заклад загальної освіти, гімназія, ліцей.

2. Матеріальна база:

- будинок: типовий, індивідуальний проект, пристосоване приміщення;
- пришкільна ділянка: дитячий майданчик, географічний майданчик, спортивно-фізкультурний блок, сад, дослідна ділянка, квітники, загальне озеленення тощо;
- шкільні кабінети;
- ТЗН, лінгафонні, дисплейні класи і кабінети інформатики;
- спортивний комплекс: зала, спортивні снаряди, тренажери, басейн, душ, роздягальні;
- кіно- та актовa зала; зала ритміки і хореографії;
- бібліотека і читальна зала;
- майстерні для трудового навчання і творчої діяльності;
- медичні кабінети;
- їдальня;
- оформлення й озеленення школи і класів.

3. Педагогічний колектив: кількісний і віковий склад, стаж, освіта.

4. Типовий статут закладу загальної середньої освіти.

5. Річний план роботи загальноосвітнього закладу.
6. План методичного об'єднання вчителів художньо-естетичного циклу.
7. Навчальні плани і програми.
8. Основні напрями навчально-виховної роботи ЗНЗ.
9. Традиції ЗЗСО та їх оцінка.
10. Інновації в діяльності колективу.

Результати записати у щоденник (Додаток 3).

Завдання 4. Ознайомитись з планом освітньої роботи певного учнівського колективу на рік з наступним аналізом; з класним журналом закріпленого класу, з особовими справами учнів з метою виявлення їхнього ставлення до навчання, їх захоплень, стану здоров'я; з класом, його активом; з класним керівником, його системою виховної роботи в класі.

Завдання 5. Розробити індивідуальний план роботи на весь термін практики, до структури якого включити дату та зміст завдань (аналіз документації, уроків, проведення психологічного дослідження, виховних заходів та інше) (Додаток 2).

ЗМ №2. Ознайомлення з навчально-методичним забезпеченням

Специфіка освітнього процесу в ЗЗСО

Завдання 6. Ознайомитись та проаналізувати в щоденнику навчальну програму та підручники з предметів художньо-естетичного циклу.

Результати роботи записати в щоденник.

Орієнтовна схема аналізу програми.

1. Назва програми.
2. Прізвище автора програми, ким і коли затверджена.
3. Вид програми (типова, модифікована (адаптована), експериментальна, авторська).
4. Спосіб побудови (лінійний, концентричний).
5. Структура програми (пояснювальна записка, зміст, методичні вказівки).
6. Коротка характеристика кожного структурного компоненту програми.

Орієнтовна схема аналізу підручника

1. Науковість змісту.

2. **Структура змісту** (чіткість і послідовність структурування навчального матеріалу в змісті підручника; рівномірність розподілу між розділами в змісті підручника; послідовність етапів роботи всередині розділу (ключові питання, рекомендації тощо)).

3. **Доступність змісту** (відповідність складності та обсягу матеріалу в змісті підручника можливостям його засвоєння учнями певної вікової групи на належному рівні і за встановлений час; особистісна зорієнтованість навчального матеріалу; придатність змісту

підручника для організації самоосвіти учнів, розвитку творчого мислення, формування загальнонавчальних та інших груп компетентностей; наочність і конкретність викладу матеріалу у підручнику; дотримання узгодженості із суміжними дисциплінами, наступності раніше вивченого матеріалу у змісті підручника)

4. **Навчально-методичний апарат** (методична доцільність системи введення наукових понять у підручнику, основних положень і висновків, вибору способу викладу; наявність засобів самоконтролю і самооцінки засвоєння теоретичного й практичного матеріалу; методична цінність ілюстративного матеріалу, достатність і доцільність апарату орієнтування (піктограми, виноски тощо); унаочнення ілюстрацією потрібної інформації).

5. **Придатність до самостійного користування** (визначення чітких завдань на навчальний рік у змісті підручника; визначення завдань кожного розділу у змісті підручника; визначення у підручнику завдань на кожен урок; наявність завершальних структурних складників (підсумок, узагальнювальна таблиця, інтегруюча ситуація тощо); аргументованість висновків; рекомендації щодо використання додаткових засобів навчання (аудіовізуальних та відео матеріалів, наочних посібників, карт тощо)).

6. **Засоби полегшення роботи з навчальною книгою** (наявність у підручнику передмови (вступу); чи є у вступі чи передмові пояснення щодо способів користування підручником для учнів і вчителів; наявність додатків, словників, довідкових та інших таблиць).

Завдання 7. Ознайомитися з правилами оформлення шкільної документації.

- календарного планування;
- правила оформлення сторінок журналу;
- ведення учнівських зошитів (контрольні, робочі).

ЗМ №3. Організація навчальної діяльності учнів

Завдання 8. Систематично спостерігати за діяльністю учителя в процесі організації навчання. Записати свої спостереження з кожного уроку в щоденник за схемою:

- Тема уроку.
- Обладнання на уроці.
- Основні методи, які використав учитель.
- Особливості спілкування суб'єктів освітньої діяльності на уроці.
- Підсумок уроку.
- Враження від уроку.

Здійснити детальний психолого-педагогічний аналіз одного уроку за схемою.

I. Цілеспрямованість уроку:

- 1) визначити тему уроку, місце уроку в ситуативно-тематичному циклі, тип уроку;
- 2) назвати цілі уроку: практичну, освітню, розвивальну, виховну, самоосвітню;
- 3) встановити відповідність поставлених цілей місцю уроку в ситуативно-тематичному циклі та типу уроку.

II. Структура і зміст уроку:

- 1) визначити етапи уроку в їх послідовності;
- 2) встановити відповідність методів та прийомів навчання основним цілям уроку;
- 3) оцінити раціональність співвідношення вправ (навчальні, тренувальні та інші);
- 4) назвати допоміжні засоби навчання, що використовувались, оцінити їх доцільність та ефективність;
- 5) визначити розвиваючу, освітню, виховну цінність навчального матеріалу уроку і вправ, їх відповідність віковим інтересам учнів.

III. Активність учнів на уроці:

- 1) визначити основні форми взаємодії вчителя та учнів на уроці, їх місце (на якому етапі, для вирішення яких завдань) та ефективність;
- 2) окреслити прийоми стимулювання розумової активності учнів.

IV. Результативність уроку:

- 1) назвати, чого навчилися учні на уроці;
- 2) визначити відповідність рівня сформованості навчальних навичок та вмінь поставленим цілям;
- 3) оцінити об'єктивність та мотиваційний потенціал виставлених учителем оцінок

Завдання 9. Відповідно до календарного планування розробити фрагмент уроку (організаційна частина, перевірка домашнього завдання, вивчення нового матеріалу тощо) з використанням сучасних методів та технік навчання.

Завдання 10. Виготовити наочність до розробленого фрагменту уроку. Обґрунтувати в щоденнику доцільність її використання.

ЗМ №4. Специфіка виховної діяльності вчителя

Завдання 11. Систематично спостерігати за виховною роботою вчителя на уроках та в позаурочний час.

Проаналізувати план виховної роботи класу, за яким закріплений студент-практикант, та визначити, які інновації застосовуються у виховній роботі з учнями. Отримані результати записати в щоденник.

Завдання 12. Відвідати позакласний виховний захід. Проаналізувати його за схемою.

Дата „_____” _____ 20 року.

Прізвище та ініціали студента-практиканта _____

Мета відвідування.

Тема виховного заходу і форма проведення

Тема заходу.

Її актуальність і вмотивованість. Відповідність віковим особливостям, запитам та інтересам даного дитячого угруповання. Участь школярів у виборі теми.

2. Форма проведення заходу.

Доцільність вибору цієї форми. Її відповідність психофізіологічним особливостям школярів. Врахування можливості активної участі в обраній формі заходу всіх чи більшості учнів.

3. Мета заходу.

Її чіткість, конкретність, спрямованість на підвищення рівня розвитку вихованості учнів.

4. Підготовка заходу

Наявність і продуманість плану чи програми його підготовки. Конкретність доручень учням, доведення до них кінцевої мети заходу, змісту організаторської діяльності в процесі підготовки, їх прав та обов'язків.

5. Активність і самостійність школярів

Створення для підготовки до захисту тимчасового учнівського органу: «Рада справи», штаб, комітет, робоча група тощо. Вибір і якість оформлення.

6. Проведення заходу

Гуманність і демократичність взаємовідносин педагогів, активу з усіма учасниками заходу. Точність і організованість початку. Естетичність оформлення. Підготовка учнів до активного сприйняття нової інформації. Змістовність заходу. Достовірність, науковість та емоційна насиченість фактичного матеріалу, зв'язок з життям, опора та життєвий досвід учнів. Доцільність відбору методів і методичних прийомів. Роль педагога у проведенні заходу. Увага, зацікавленість, дисциплінованість учнів. Наявність елементів дискусії, проблемності, відвертої розмови про хід проведення заходу.

Раціональне використання наочності, ТЗН. Спрямованість заходу на розвиток особистості, загальнолюдських рис, на підвищення загальнокультурного рівня розвитку.

7. Загальні висновки:

Досягнення мети, реалізація розвиваючих, виховних, пізнавальних можливостей заходу. Ставлення учнів до заходу, ступінь їх задоволення. Що дає виховний захід для розвитку учнів, формування у них:

- а) громадської позиції, власної гідності, морально-вольових якостей, уявлень, відповідальності за свої дії;
- б) естетичних почуттів та смаків;
- в) трудових навичок та шанобливого ставлення до людей праці;
- г) санітарно-гігієнічних, спортивних навичок тощо.

ЗМ № 5. Діагностування дітей з метою визначення їх естетичних смаків. Організація перерв із застосуванням різноманітних ігор.

Завдання 13. На основі обраної методики визначення рівня розвитку естетичних смаків учнів провести діагностування школярів. Зміст діагностики оформити на аркушах А 4.

Аналіз проведеної роботи записати в щоденник.

Завдання 14. На основі проведеного діагностування та систематичного спостереження за поведінкою учнів дібрати із методичної літератури або розробити самостійно ігри для організації дозвілля учнів на перервах з урахуванням їх вікових особливостей.

У щоденники зробити записи у вигляді таблиці

Таблиця № 1.

Зміст ігор для організації дозвілля учнів на перервах

№/п	Назва гри	Мета гри	Опис гри	Засоби проведення гри для
1.				

ЗМ № 6. Проведення психолого-педагогічного дослідження

Вивчення психологічних особливостей учнів

Завдання 15. Дослідити прояв у навчальному процесі індивідуальних та типологічних особливостей учнів.

Провести спостереження на перерві та під час уроку за поведінкою трьох учнів: уповільненого, спокійного та рухливого типів.

1. Виявити:

- Як кожен учень поводить себе на перерві?

- Як швидко кожен учень заспокоївся після перерви?
- Як кожен учень реагував на запитання вчителя?
- Як кожен учень відповідав на запитання? Яка у нього сила голосу?
- Як кожен учень реагував на зауваження вчителя, на заохочення, на покарання?

2. Описати поведінку учнів.

3. Дати відповіді на наступні запитання:

- Який, з вашої точки зору, темперамент у кожного з учнів, за якими проводилося спостереження?
- Які типи темпераменту та на основі чого виділяють взагалі?
- Як потрібно вчителю працювати з дітьми, які мають різні типи темпераменту?

4. Написати письмовий звіт про індивідуальні і типологічні особливості учнів.

Оформити на аркуші формату А 4.

Завдання 16. Дослідження особливостей учіння, пізнавальної активності та вихованості школяра.

Спостерігайте за обраним у першому завданні учнями, дайте відповіді на поставлені питання, обираючи найбільш адекватні характеристики, серед запропонованих та наведіть приклади.

Цифра 1 - означає, що Ви ніколи не спостерігали цієї характеристики

2 - Ви спостерігаєте цю характеристику час від часу.

3 - Ви спостерігаєте цю характеристику досить часто

4 - Ви спостерігаєте цю характеристику майже завжди.

Характеристика учіння, пізнавальної активності та вихованості школяра

Прізвище, ім'я учня _____

Дата _____

Школа № _____ Клас _____

Вік _____

I Пізнавальні можливості учня

1. Повний запас знань близький до шкільної програми

1 2 3 4

2. Володіє поняттями, термінами, законами, теорією

1 2 3 4

3. Знання розуміє, вміє переформулювати своїми словами

1 2 3 4

4. Знання гнучко переносяться і застосовуються в нових умовах

1 2 3 4

5. Швидко запам'ятовує і відтворює фактичну інформацію

1 2 3 4

6. Легко схоплює причинно-наслідкові зв'язки, намагається зрозуміти «як» і «чому», задає багато стимулюючих думку питань (на відміну від питань, спрямованих на отримання фактів); хоче знати, що лежить в основі явищ і дій людей

1 2 3 4

7. Чутливий, уважний спостерігач, за звичай «бачить більше» або «розуміє більше», ніж інші, із розповіді, із фільму, з того, що відбувається

1 2 3 4

II. Вміння вчитися

1. Розуміє зміст учбових задач і сам ставить учбові задачі

1 2 3 4

2. Володіє учбовими діями вимірювання, порівняння, моделювання учбового матеріалу

1 2 3 4

3. Вміє знаходити декілька способів вирішення задачі і співставляти їх

1 2 3 4

4. Виконує учбові дії швидко в згорнутому вигляді

1 2 3 4

5. Вміє складними прийомами самоконтролю перевірити себе на початку і в середині роботи.

1 2 3 4

6. Адекватно оцінює свої можливості в учбовій роботі

1 2 3 4

7. Вміє оцінити свою учбову роботу частинами, побачити свої окремі плюси і мінуси.

1 2 3 4

8. Виконує учбові і контрольні дії в умі

1 2 3 4

III. Мотиваційні характеристики

1. Повністю «поринає» в певні теми проблеми, наполегливо прагне до завершення розпочатого (важко залучити до іншої теми, завдання).

1 2 3 4

2. Легко починає нудьгувати від звичайних завдань

1 2 3 4

3. Прагне до вдосконалення: відрізняється самокритичністю

1 2 3 4

4. Віддає перевагу працювати самостійно: вимагає лише мінімального спрямування від вчителя

1 2 3 4

5. Має схильність організовувати людей, ситуацію

1 2 3 4

IV Лідерські характеристики

1. Проявляє відповідальність: робить те, що обіцяє, і, за звичай, робить це добре

1 2 3 4

2. Впевнено відчуває себе як з однолітками, так і з дорослими і добре себе почуває, коли просять показати свою роботу класу

1 2 3 4

3. Чітко висловлює свої думки і почуття, добре і, як правило, зрозуміло говорить

1 2 3 4

4. Любить бути з людьми, вміє спілкуватися і намагається не залишатися наодинці

1 2 3 4

5. Має схильність домінувати серед інших; як правило, керує діяльністю, в якій бере участь

1 2 3 4

V. Творчі характеристики

1. Проявляє велику пізнавальну активність до всього, постійно задає запитання

1 2 3 4

2. Висуває велику кількість ідей або рішень проблем і відповідей на питання; пропонує незвичні, оригінальні розумні відповіді

1 2 3 4

3. Висловлює свою думку без коливань; інколи радикальний і запальний в дискусіях; наполегливий

1 2 3 4

4. Люблять ризикувати; має схильність до пригод

1 2 3 4 5.

Схильний до гри з ідеями; фантазує, придумує; занятий пристосуванням, покращенням та зміною суспільних інститутів, предметів і систем

1 2 3 4

6. Проявляє тонке почуття гумору і бачить гумор в таких ситуаціях, які не здаються смішними для інших

1 2 3 4

7. Незвично чутливий до внутрішніх імпульсів і більш відкритий до ірраціонального в собі (більш вільне виявлення «дівчачих» інтересів у хлопчиків, чи навпаки велика незалежність у дівчаток); емоційна чутливість

1 2 3 4

8. Чутливий до прекрасного; звертає увагу на естетичні сторони життя

1 2 3 4

9. Не підлягає впливу групи; мириться з безладдям; не цікавиться деталями; не боїться бути відмінним (не схожим) на інших

1 2 3 4

10. Висловлює конструктивну критику ; не схильний приймати авторитети без критичного вивчення

1 2 3 4

VI. Моральні знання

1. Широкий запас моральних знань у ставленні до праці, до суспільства, до іншої людини, до самого себе

1 2 3 4

2. Моральні знання і розуміє, розмірковує про них

1 2 3 4

3. Моральні знання гнучко застосовує, аналізуючи життєві ситуації

1 2 3 4

VII. Моральні переконання

1. Використовує моральні знання як основу своїх особистісних ціннісних орієнтацій, мотивів

1 2 3 4

2. Уміє співставляти і усвідомлювати різні мотиви і приймати рішення

1 2 3 4

3. Відстоює свої позиції і переконання

1 2 3 4

4. Активно включається в ситуації морального вибору, має свої переконання і точку зору, може прийняти відповідальність за своє рішення

1 2 3 4

5. Уміє ставити реальні цілі і досягати їх в ситуаціях перешкод, ускладнень

1 2 3 4

6. Здатний в кризовій ситуації переглянути свою мету, мотиви, побудувати нові цінності

1 2 3 4

7. Переважають позитивні емоції, стійкі прояви характеру

1 2 3 4

VIII. Моральна поведінка

1. Вчинки і поведінка відповідають моральним знанням

1 2 3 4

2. Поведінка відповідає особистим переконанням

1 2 3 4

Зробіть висновок про особливості психічного розвитку і поведінки учнів у порівнянні з їх індивідуально-типологічними особливостями.

Дані порівняльного аналізу оформити на аркуші у форматі А4.

Завдання 17. Дослідити психолого-педагогічні особливості учнівського колективу. Процес вивчення колективу повинен бути не пасивним, констатуючим, а активним. Психолого-педагогічна діагностика здійснюється в процесі навчально-виховної роботи.

Завдання 18. Скласти психолого-педагогічну характеристику на колектив учнів на основі зібраного діагностичного матеріалу, аналізі фактів, які характеризують психолого-педагогічні аспекти групи. В ній мають бути відображені причини, які обумовлюють позитивну або негативну спрямованість формування певних особливостей колективу, рекомендації з удосконалення навчально-виховної роботи з класом (**Додаток 5**).

4. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Оформити звітну документацію. Інформацію у щоденник (**Додаток 3**) можна записати від руки або надрукувати на комп'ютері. Всі проведені форми роботи мають бути оцінені класним керівником і підтвержені підписом.

До початку звітної конференції студенти від кожної бази практики мають підготувати фотоколлаж результатів її проходження.

Підготувати виступ до звітної конференції. Виступ має бути підготовлений у формі доповіді із застосуванням комп'ютерних презентацій. У доповіді кожен студент має висвітлити результати проходження практики, свої досягнення та труднощі з якими він стикався.

До підсумкової конференції студент готує папку звітної документації (**Додаток 1**). Документація з практики, визначена програмою практики, здається студентами-практикантами на перевірку упродовж п'яти днів після закінчення практики.

Звітна документація включає:

1. Характеристику на студента-практиканта, затверджену підписом директора установи, в якій проходив практику студент та печаткою відповідного закладу (**Додаток 6**).
2. Щоденник з матеріалами виконаних завдань (**Додаток 3**).
3. Індивідуальний план роботи, записаний у щоденнику (**Додаток 2**).
4. Звіт про проходження практики (**Додаток 4**).
5. Конспекти залікових заходів:
 - Конспект виховного заходу (на аркушах А 4).
 - Фрагмент конспекту уроку з використанням наочності (на аркушах А 4).
6. Результати дослідження психологічних особливостей учнів (на аркушах А 4).
7. Психолого-педагогічну характеристику на учнівський колектив (на аркушах А 4).
8. Наочність, виготовлена студентами в ЗНЗ (для звітної конференції).
9. Фотоматеріали.

ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗА ПІДСУМКАМИ ПРАКТИКИ

Підсумки проходження студентами-практикантами навчальної психолого-педагогічної практики проводяться на звітній конференції, яка проходить у формі співбесіди зі студентами-практикантами. На конференцію запрошуються: завідуючий відділом організації практик БДПУ, представники деканату, керівник та методисти від університету, студенти-практиканти.

За результатами звітної конференції, студентам виставляється оцінка, яка заноситься в екзаменаційну відомість, виставляється в залікову книжку і в журнал обліку успішності.

Студент, що не виконав програму практики, отримав незадовільну оцінку або незадовільний відгук від керівника бази практики, направляється на практику вдруге або відраховується з навчального закладу.

Система нарахування рейтингових балів

Види робіт	Бали рейтингу
Завдання 1. Присутність на настановчій конференції. Отримання завдань навчальної психолого-педагогічної практики	1
Завдання 2. Добір методик щодо складання психолого-педагогічної характеристики на учнівський колектив, вивчення психологічних особливостей учнів Розроблення індивідуального плану роботи	5
Завдання 3. Ознайомлення студентів з базою практики, організацією навчально-виховного процесу в школі, педагогічного досвіду вчителів певного навчального закладу	3
Завдання 4. Ознайомлення з планом навчально-виховної роботи певного учнівського колективу на рік	3
Завдання 5. Розроблення індивідуального плану роботи	5
Завдання 6. Ознайомлення та аналіз навчальної програми та навчального підручника.	5
Завдання 7. Ознайомлення з правилами оформлення шкільної документації	3
Завдання 8. Детальний психолого-педагогічний аналіз уроку	5
Завдання 9. Методична розробка фрагменту уроку з використанням сучасних методів і технік навчання.	5
Завдання 10. Виготовлення наочності для проведення розробленого фрагменту уроку.	3
Завдання 11. Визначення інноваційні технології, які застосовуються у виховній роботі з учнями.	3
Завдання 12. Аналіз позаурочних форм навчання	5
Завдання 13. Проведення діагностування з метою визначення їх естетичних смаків.	4
Завдання 14. Підібрати або розробити ігри для організації дозвілля учнів на перервах з урахуванням їх вікових особливостей.	5
Завдання 15. Дослідити прояв у навчальному процесі індивідуальних та типологічних особливостей учнів	6
Завдання 16. Дослідити особливості учіння, пізнавальної активності та вихованості школяра	6
Завдання 17. Дослідити психолого-педагогічні особливості учнівського колективу	6
Завдання 18. Написання психолого-педагогічної характеристики на учнівський колектив	6
Завдання 19. Підготовка та оформлення звітної документації за результатами практики	10
Завдання 20. Підготовка звіту до підсумкової конференції.	5
Усього 100	

Система оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

90-100 балів («відмінно») студент отримує в тому випадку коли повністю виконав програму практики, підготував звіт, який за структурою, обсягом і змістом відповідає вимогам програми практики. Основні положення звіту глибоко обґрунтовані, логічні. Висока старанність у виконанні, бездоганне зовнішнє оформлення. Захист звіту впевнений і аргументований. Виявив глибокі знання з дисциплін психолого-педагогічного циклу, показав достатній рівень організаторських навичок, отримав позитивний відгук від керівника колективу та адміністрації навчального закладу, в якому проходив практику.

65-89 балів («добре») ставиться в тому випадку, коли студент повністю виконав програму практики, підготував звіт, який за структурою, обсягом і змістом відповідає вимогам програми практики. Основні положення звіту достатньо обґрунтовані, незначне порушення послідовності. Достатня старанність у виконанні, добре зовнішнє оформлення. Захист звіту аргументований, але з деякими неточностями у другорядному матеріалі, які студент сам виправляє. Студент продемонстрував достатній рівень теоретичних знань та практичних навичок з дисциплін психолого-педагогічного циклу, показав організаторські навички, отримав позитивний відгук від керівника колективу та адміністрації навчального закладу, в якому проходив практику.

50-64 балів («задовільно») ставиться в тому випадку, коли студент повністю виконав програму практики, звіт відповідає вимогам програми практики, але має неточності за структурою і змістом. Основні положення звіту недостатньо обґрунтовані з порушенням

послідовності. Посередня старанність у виконанні, зовнішнє оформлення задовільне. Захист звіту із значними помилками, які студент виправляє з допомогою викладача. Студент показав середній рівень теоретичних знань, до завдань практики відносився безвідповідально, не проявляв творчої ініціативи, самостійності мислення, допускав методичні помилки під час самостійного проведення навчальної та виховної роботи з дітьми. **35-49 балів («незадовільно»)** оцінка, яку здобувач освіти отримує, коли програму практики без поважних причин ним виконано менше ніж на 45 %. Основні положення звіту недостатньо обґрунтовані з порушенням послідовності. Під час захисту допущено грубі помилки, які студент не може виправити. Володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів. Документацію за навчальну методичну, виховну і дослідницьку роботу подано із запізненням. Посередня старанність у виконанні, зовнішнє оформлення задовільне.

1-34 бали («незадовільно») ставиться в тому випадку, коли студентом не виконано програму практики. Необхідну звітну документацію не подано

Студент, який отримав незадовільну оцінку з практики, за рішенням деканату факультету може бути поданий на відрахування з університету.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри, а матеріали звітів з практики зберігаються на кафедрі впродовж семестру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки. Підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 548 с
2. Зайченко І.В. Педагогіка: підруч. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ: Ліра-К, 2016. 608 с.
3. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти: навч. посіб. Київ: Слово, 2014. С. 51–55.
4. Пащенко М.І., Красноштан І.В. Педагогіка. Київ, Центр навчальної літератури, 2017-228с.
5. Пехота О. М., Єрмакова І. П. Основи педагогічних досліджень: навч. посіб. 2-е вид., перероб. і допов. Київ: Знання, 2013. С. 127–138.
6. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. URL: <http://ocvita.in.ua/index.php?option> (дата звернення: 30.08.2019).
7. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 23.09.2019).
8. Положення про організацію освітнього процесу в Бердянському державному педагогічному університеті. URL: <http://bdpu.org/public-information/organization-education/> (дата звернення 23.09.2019).
9. Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти у БДПУ. URL: <http://bdpu.org/public-information/quality-education/>.
10. Педагогіка: баз. підруч. для \ кол. авторів; за ред. І.Ф. Прокопенка. Київ, Фоліо, 2015. 572 с. С.14-88.
11. Педагогічна діагностика: Метод, рекомендації / Укл. В. Уруський. — 130 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ippo.edu.te.ua/files/metod_work/.../09_ped_diagnostyka.doc.
12. Радчук В.М., Фесун Г.С., Канівець Т.М. Методи психологічних досліджень: навч.-метод. посіб. / уклад.: В.М. Радчук, Г.С. Фесун, Т. М. Канівець. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2018. 200 с.
13. Словник-довідник психолога-консультанта / укл. Н.В. Гаркавенко, Я.В. Чапрак, С.К. Шандрук, І.І. Солійчук / Наук. ред. В.Г. Панок. Чернівці, Рута, 2010. 200 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок оформлення титульної сторінки звітної документації

**Бердянський державний педагогічний університет
Факультет психолого-педагогічної освіти та мистецтв**

**ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ**

(ПІБ студента)

студента(ки) _____ курсу

**Факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв
напряму підготовки _____**

Місце проходження

практики _____

Термін практики _____

Оцінка _____

Керівник практики _____

м. Бердянськ, 20____

Схема індивідуального плану студента-практиканта

Затверджую

(підпис керівника)

« _____ » _____ 20__ р.

Індивідуальний план роботи студента-практиканта

(ПІБ)

№	Зміст роботи	Термін виконання	Примітка

Студент-практикант _____ П.І.Б.

(підпис)

*Зразок оформлення титульної сторінки та структури
щоденника студента-практиканта*

**ЩОДЕННИК
З НАВЧАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

студента _____

(ПІБ)

_____ курсу Факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Термін практики: з _____ по _____ 20__ р.

Місце практики:

Клас _____

Директор школи _____

Заступник директора з навчально-виховної
роботи _____

Психолог _____

Класний керівник _____

Структура щоденника (розгорнутий лист)

Дата	Зміст роботи	Аналіз	Підпис

ЗВІТ

про проходження навчальної психолого-педагогічної практики

студента (ки) _____ групи

Факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

(ПБ)

що проходив(ла) практику у загальноосвітній школі I - III ступенів

_____ - (обл., р-ну, міста)

з «__» _____ по «__» _____ 20__р.

У звіті повинно бути відображено:

- роль, місце, мета, завдання проведеної практики в системі професійної підготовки вчителя хореографії;
- виконання плану практики;
- огляд методичного інструментарію, який був застосований на практиці;
- кількість відвіданих уроків;
- реалізація індивідуального та диференційованого підходів до школярів;
- розв'язання виховних завдань, форми виховної роботи з колективом;
- аналіз результатів власної практичної та дослідницької роботи;
- аналіз вмінь та навичок набутих під час практики;
- характеристика труднощів, які виникали під час практики, чим обумовлені.

У звіті повинно бути коротко і конкретно описана робота, особисто виконана студентом. У звіті не має бути дослівного переписування матеріалів баз практики (історії бази, описів переглянутих форм роботи тощо), а також цитування літературних джерел.

Звіт перевіряється і затверджується керівниками від вищого навчального закладу та бази практики.

Схема написання психолого-педагогічної характеристики класного колективу

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КЛАСНОГО КОЛЕКТИВУ

(клас, школа)

1. Загальні відомості про клас.

- Склад учнів за віком, з них скільки хлопчиків і дівчаток.
- Історія класу і його традиції.
- Загальна характеристика успішності, дисципліни, відвідування школи.
- Характеристика неповних, неблагополучних сімей у класі.
- Зв'язки класу з іншими групами і колективами.

Методи: узагальнення незалежних характеристик, бесіда, спостереження, вивчення класної документації.

2. Навчальна і трудова діяльність в класі.

- Ставлення до навчання, до окремих навчальних предметів, учителів.
- Ставлення до суспільно-корисної праці.

Методи: спостереження, бесіда, діагностика ставлення до навчання та навчальних предметів.

3. Спрямованість класу як колективу.

- Мета, зміст і мотиви основних видів колективної діяльності. Атмосфера в класі.
- Моральне обличчя класу.
- загально колективні інтереси (гуртки, спорт, ігри, екскурсії, клуби, вечори), їх вплив на успішність і поведінку учнів.
- Рівень загального розвитку учнів, широта інтересів. Характеристика професійних інтересів, любимі уроки класу.
- Позитивні і негативні прояви взаємодії і взаємодопомоги в навчальній роботі. Домінуючі мотиви учіння.
- Інтерес класу до мистецтва, літератури, спорту тощо.

Методи: спостереження, бесіда, диференціально-діагностичний опитувальник «Я надаю перевагу...», вивчення спрямованості особистості В. Смекала, М. Кучера, дослідження мотивів учбової діяльності А. Реан, В. Якунин

4. Організаційна структура класу як колективу.

- Структура колективу.
- Рівень організованості.
- Самоуправління.
- Згуртованість, взаємодопомога, товариські взаємовідносини в колективі.
- Коротка характеристика активу класу. Вимогливість до себе та до інших, авторитетність.
- Взаємовідносини учнів з активом класу.
- Чи є у класі угруповання, які з них більш авторитетні і чому?

- Чи є у класі пасивні учні, їх характеристика? Причини пасивності.

Методи: вивчення ціннісно-орієнтованої єдності, колективного самовизначення, міжособистісних відносин, методика відносин підлітка з класним колективом, бесіда, спостереження, соціо- та референтометрія.

5. Інтелектуальна єдність класу.

- Чи знаходять учні спільну мову при розв'язанні загально класних проблем?
- Як сприймаються критичні зауваження з боку учнів класу та інших учнів?
- Чи спостерігається критичне усвідомлення недоліків і намагання до їх виправлення?

- Загальна інтелектуальна активність класу.

Методи: спостереження, бесіда, вивчення шкільної документації, експертна оцінка вчителя, метод «незакінчених пропозицій».

6. Емоційна єдність класу.

- Емоційний тон класу: доброзичливість, симпатії, уважність, чуйність один до одного, сумісні переживання успіхів і невдач всього класу.

- Регулювання своїх емоцій.
- Загальна емоційна атмосфера класу.

Методи: графічна бесіда «Мое коло спілкування», діагностика емоційної ідентифікації та еталонності класного колективу, спостереження, бесіда.

7. Вольова єдність класу.

- Чи здатні учні класу до подолання труднощів і перешкод?
- Колектив класу швидко і усвідомлено виконує загально прийняте рішення?
- Чи можуть учні довго, напружено виконувати поставлену задачу і доводити її до кінця?

- Чи спостерігається в класі постійна готовність до подолань труднощів.

Методи: спостереження, діагностика мотиваційно-вольової сфери школяра за Г.М. Казанцевою, оцінка вольових якостей (А. Висоцький).

8. Професійна спрямованість

- Чи наявні в учнів достатньо повні і вірні уявлення про майбутню професію, про вимоги обраної професії до людини?

- Чи спостерігається прагнення до практичної перевірки своїх професійних інтересів, схильностей та здібностей до самостійної підготовки щодо майбутньої професії?

Методи: бесіда, спостереження, карта інтересів, опитувальник Е.О. Климова, тест Д. Голанда щодо визначення професіонального особистісного типу.

9. Керівництво класом як колективом.

- Вплив особистості класного керівника, вчителів на відношення в класі.
- Авторитет дорослих (класний керівник, вчителі) серед учнів класу.
- Здійснення індивідуального підходу до учнів.

Методи: спостереження, бесіда, експертна оцінка, оцінка комунікативних та організаційних здібностей.

10. Загальні висновки

- Дати характеристику рівня розвитку класного колективу.
- Виділити позитивне і негативне в організації колективу класу.
- Рекомендації щодо подальшої роботи класного керівника з класом.

ХАРАКТЕРИСТИКА**студента-практиканта _____ курсу****Факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв**

(ШБ)

Характеристика містить відомості про час і місце проходження практики.

Слід перерахувати виконані за період практики види роботи, надати їх якісну характеристику.

Зазначити ставлення студента до своїх обов'язків практиканта, рівень його теоретичної підготовки, наявність психолого-педагогічних здібностей, уміння спілкуватися із школярами, педагогічними працівниками.

Необхідно вказати на помилки і недоліки в роботі, проаналізувати їх можливі причини, дати поради на майбутнє.

Завершується характеристика загальною оцінкою за практику.

Характеристика має бути оформлена на одному аркуші, підписана директором закладу та завірена печаткою відповідної установи.

